

Zdzisław Libera

Teofil Syga (1903 - 1983)

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 20, 179-180

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRONIKA ŻAŁOBNA

Zdzisław Libera

TEOFIL SYGA

(1903 - 1983)

12 lipca 1983 r. zmarł w Warszawie Teofil Syga, wieloletni i zasłużony członek Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza.

Krytyk literacki i teatralny, bibliofil i dziennikarz, autor popularnych *Gawęd o książkach* publikowanych na łamach „Stolicy”, był Teofil Syga wybitnym znawcą życia i twórczości Mickiewicza, któremu poświęcił wiele wartościowych studiów i szkiców. Dwa tomy: *Pana Adama dzień powszedni* (Warszawa 1957) i *Woda z Niemna* (Warszawa 1957) obejmują pełne wdzięku opowiadania, w których autor odtworzył niektóre cechy poety, jego wygląd, upodobania, przyzwyczajenia, a także przedstawił rozmaite zdarzenia z życia Mickiewicza, opierając się na bogatym materiale źródłowym, tj. pamiętnikach, korespondencji, rozmowach. Objawił się tu Syga jako świetny pisarz, który łącząc, jak sam stwierdza, Wahrheit i Dichtung, potrafił stworzyć pełne uroku i wyrazu sceny, i na ich tle nakreślić sugestywną sylwetkę poety. Ale autor okazał się również doskonałym znawcą życia Mickiewicza, miłośnikiem zapomnianych i nieznanych szczegółów, erudytą wyróżniającym się subtelnością i smakiem literackim. Najwybitniejszym dziełem poświęconym Mickiewiczowi było wydane w 1956 r. w Państwowym Instytucie Wydawniczym studium pt. *Te księgi proste* poprzedzone przedmową Stanisława Pigoń. Treścią dzieła są dzieje pierwszych polskich wydań książek Mickiewicza. Wysoko ocenione przez kompetentnych krytyków stanowi ono w dziejach badań nad Mickiewiczem zjawisko o wyjątkowym znaczeniu. Jak zauważył Pigoń, „dzieło o zakroju niby to bibliograficznym” stało się „interesującym rozdziałem z dziejów kultury umysłowej polskiej i nie tylko polskiej”. Teofil Syga bowiem zajął się problemem edycji dzieł Mickiewicza wszechstronnie, uwzględniając zagadnienia historii i socjologii literatury. Interesuje go zarówno strona ekonomiczna wydań (nakłady, honoraria), jak też sposób ich obiegu społecznego (jak przemycano utwory poety z zagranicy do Polski). Do wiedzy o Mickiewiczze wniósł Syga sporo nowych ustaleń i sprostowań.

Cechą, która szczególnie ujmuje czytelnika i wyróżnia postawę Teofila Sygi jako badacza i pisarza, jest jego pasja szperacza i umiłowanie wszystkiego, co wiąże się z autorem *Pana Tadeusza*. Należał Syga do grona entuzjastów wielkiego poety. W jego przekonaniu „prawdy objawiane przez twórcę *Ksiąg pielgrzymstwa* są ciągle żywe i każde po nim pokolenie musi je na nowo przeżywać.” Zgodnie z tym przeświadczeniem starał się przybliżyć czytelnikowi postać Mickiewicza i upowszechnić o nim wiedzę. Troszczył się przy tym o sposób wykładu, który, jak to zaznaczył profesor Pigoń, odznaczał się „swoistym wdziękiem szlachetnej prostoty.”

Z odejściem Teofila Sygi ubył jeden z tych miłośników i badaczy Adama Mickiewicza, dla których nie tylko dzieło poety, ale jego postać, osoba była źródłem szczególnej fascynacji i stanowiła przedmiot głębokiego ukochania i zainteresowania naukowego całego życia.

Leszek Prorok

PRZEMÓWIENIE NA POGRZEBIE Ś.P. TEOFILA SYGI

W imieniu środowisk Związku Literatów Polskich i Polskiego PEN-Clubu pragnę pożegnać cenionego Kolegę naszego, Teofila Sygę, którego z żalem i dobrymi o Nim wspomnieniami odprowadziliśmy na skraj tej mogiły.

W swym długim życiu i wielostronnym działaniu literackim reprezentował On ten bardzo cenny typ pracowników pióra, którzy nie goniąc za mirażem sukcesów, pełni autentycznej wiedzy o bogactwie tradycji własnej kultury i literatury, świadomi również tego, jak niewielka część owego wspólnego mienia żyje pośród nas na co dzień w świadomości potocznej, poświęcają się pielęgnacji i ochronie tych tradycji.

Do takiej roli przygotowała Go już biografia. Urodzony w Warszawie 18 XI 1903 r., po nauce szkolnej, której główne lata upłynęły Mu w gimnazjum im. Mikołaja Reja, po pierwszych publikacjach uczniowskich — bardzo wczesnych, gdyż doczekał się ich w wieku lat czternastu — przyoblekł mundur. Kampanię 1920 roku przeżył jako żołnierz.

Po powrocie do życia cywilnego odbył gruntowne studia polonistyczne, teatralne i dziennikarskie. Debiut „dorosły” przypadł Mu na rok 1927. W tym czasie Syga działał głównie na polu krytyki teatralnej, później redagował pierwszy polski periodyk filmowy „Kino”.

W czasie II wojny światowej aktywny wielce w konspiracji, działał przede wszystkim w prasie Delegatury Rządu na kraj, lecz był także żołnierzem Armii Krajowej, czynnym w jej komórkach Komendy Głów-